

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΧΡΟΝΟ

Με τὸ φύλλο αὐτὸ (ἀριθ. 25) «Τὸ Ζαγόρι μας» μπαίνει καὶ οὐσιαστικὰ στὸν τρίτο χρόνο ἀπὸ τὴν ἐκδόσή του. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θεωροῦμε σκόπιμη μιὰ γενικὴ, ἀνασκόπη-ση γύρω ἀπὸ τὴν πορεία καὶ ἐξέλιξη τῶν πιὸ σοβαρῶν προ-βλημάτων, πού ἀπασχόλησαν καὶ ἀπασχολοῦν τὸν τόπο μας. Τὰ προβλήματα ἦταν καὶ εἶναι πολλά. Εἶναι τὰ κοινά, πού ἐνδιαφέρουν ὅλο τὸ Ζαγόρι, ἀλλὰ καὶ τὰ «ἐπὶ μέρους», τὰ προβλήματα δηλαδὴ τοῦ κάθε χωριοῦ ἢ ομάδας χωριῶν.

Ἡ ἐπίλυσή τους, δὲν ἀποτελεῖ θέμα μονάχα τῆς καλῆς θέλησης καὶ πατριωτικῆς προσπάθειας μιᾶς ἐφημερίδας ἢ τῶν Ζαγορίσιων Ὁργανώσεων στὰ Γιάννινα καὶ στὴν Ἀθή-να. Γιὰ τὴ θεραπεία τῶν ἀναγκῶν τῆς περιοχῆς μας ἐπενερ-γοῦν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπρόβλεπτοι παράγοντες, πού πολ-λὲς φορὲς δὲν εἶναι ὁρατοί, οὔτε εὐκόλα κατανοητοί. Οἱ πα-

ράγοντες αὐτοὶ ἐπενερ-γοῦν ἀντίθετα καὶ πα-ρεμβάλλονται σὰν τρο-χοπέδη στὴ θεραπεία τῶν ἀναγκῶν μας, καὶ ἐπηρεάζουν εἴτε τὸ θέ-λουμε, εἴτε ὄχι, τὸ γενι-κότερο κλίμα στὸν τόπο μας καὶ στὴν ἐποχὴ μας, ὥστε πολλὲς φορὲς καὶ τὸ πιὸ δίκαιο αἴτη-μα νὰ μὴν μπορεῖ νὰ θρεῖ τὴ σωστὴ λύση του.

Ἡ ἐφημερίδα μας, ὅ-πως φαίνεται ἀπὸ τὰ ὡς τώρα 24 φύλλα της, καθὼς εἶχε ὑποχρέωση, καταπιάστηκε καὶ ἐπι-δίωξε τὴ λύση τῶν πιὸ καυτῶν γενικῶν καὶ με-ρικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ζαγοριοῦ. Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργο, ἂν μπο-ρούσαμε νὰ πανηγυρίσουμε καὶ νὰ θριαμβολογήσουμε γιὰ τὴν ἐπίλυση ὅλων αὐτῶν τῶν ἀναγκῶν. Ἐνα τέτοιο πράγμα ὅμως δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ γίνεῖ. Οἱ λόγοι σημειώθηκαν πα-ραπάνω. Γιὰ τοῦτο καὶ δὲν διεκδικεῖ καὶ δὲν ἐπιδιώκει ἡ ἐ-φημερίδα μας νὰ τῆς ἀναγνωριστεῖ, παρὰ τίς προσπάθειες, πού ἔχει καταβάλει, καθολικὴ ἐπιτυχία σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, μὲ τοὺς ὁποίους καταπιάστηκε.

Ἀντικειμενικὴ θεώρηση τῆς κατάστασης πού ἐπικρατεῖ στὴν περιοχὴ τοῦ Ζαγοριοῦ ὁδηγεῖ στὴ διαπίστωση, πὼς ἀρ-κετὰ προβλήματα —γενικὰ καὶ εἰδικώτερα— βρῆκαν ἱκανο-ποιητικὴ λύση. Κάμποσα πάλι, χωρὶς νὰ λυθοῦν, προωθήθη-καν ἀρκετά, ὥστε νὰ δημιουργοῦν βάσιμες ἐλπίδες, ὅτι θὰ ἐπιλυθοῦν σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα. Ὑπάρχουν κι ἄλ-λα —καὶ δὲν εἶναι λίγα— τὰ ὁποῖα παρ' ὅλες τίς προσπάθει-ες τῆς ἐφημερίδας, δὲ σημείωσαν καμμιά πρόοδο. Τὸ γιατί, εἰμαστε βέβαιοι, πὼς τὸ καταλάβαίνουν οἱ ἀναγνώστες μας.

Δὲ θὰ ἀσχοληθοῦμε ἐδῶ μὲ τὴν ἀπαρίθμηση τῶν σοβα-ρῶν προβλημάτων τοῦ τόπου μας. Ὅλοι οἱ Ζαγορίσιοι ἔ-χουν ὑποχρέωση νὰ τὰ γνωρίζουν. Ἐκεῖνο πού εἶναι ἀνάγκη νὰ σημειώσουμε εἶναι τοῦτο: Πολλὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα ἔ-χουν προσλάβει τὴ μορφή τῆς χρόνιας ἀρρώστειας. Οἱ μορ-φές ὅμως τῆς σημερινῆς ζωῆς καὶ ἡ τεχνικὴ πρόοδος πού δη-μιουργοῦν καθημερινὰ καινούρια θέματα ἀπαιτοῦν ἐπιτα-κτικὰ τὴ θεραπείά τους.

Μὲ τὰ δεδομένα αὐτὰ καὶ ξεκινώντας ἀπὸ τίς παραπά-νω σκέψεις θεωροῦμε ὑποχρέωση νὰ ἀναφερθοῦμε, σὲ πολὺ γενικὲς γραμμές, στὸν ἀπολογισμό τῆς προσφορᾶς τῆς ἐφη-μερίδας στὰ δυὸ χρόνια τῆς ζωῆς της:

Α) Βασικὸς στόχος της ἦταν νὰ διευκολύνει τοὺς πα-τριῶτες μας νὰ γνωρίσουν καλύτερα τὸν τόπο μας, νὰ ῥθοῦν

σὲ μεγαλύτερη ψυχικὴ ἐπαφὴ μεταξὺ τους καὶ νὰ ἐνδιαφερθοῦν γιὰ τὸ Ζαγόρι. Στὸν τομέα αὐ-τὸ πιστεύουμε ὅτι πετύ-χαμε. Ἀπόδειξη ὁ ἐν-θουσιασμός τῶν Ζαγο-ρίσιων, ὅπου κι ἂν θρί-σκονται, ὡς πρὸς τὴν ὑποδοχὴ τῆς ἐφημερί-δας, πού προκαλεῖ συγ-κίνηση.

Β) Ἀξιόλογη ἐπιτυ-χία, νομίζουμε, πὼς εἶ-χε καὶ ἡ ἐπιδίωξη τῆς ἐ-φημερίδας νὰ προβλη-θεῖ μὲ σωστὸ τρόπο τὸ Ζαγόρι ἀπὸ ἱστορικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἄποψη καὶ σὰν τόπος πού συγ-

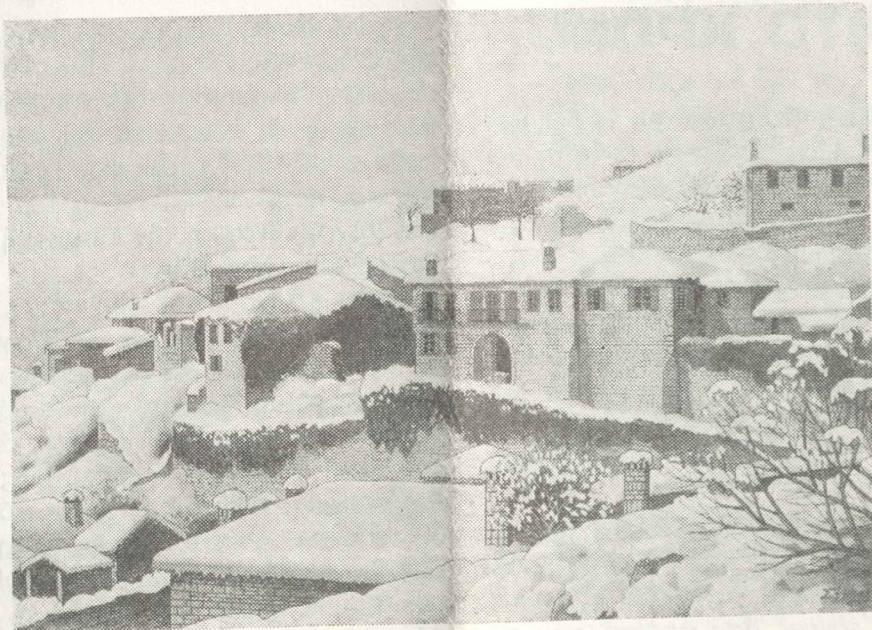
κέντρωνε ἐξαιρετικῆς σημασίας φυσικὲς καλλονές. Τὸ κῶ-μα τῶν θαυμαστῶν καὶ φίλων τοῦ Ζαγοριοῦ καθημερινὰ ὁγ-κώνεται.

Γ) Δὲν θεωροῦμε ἱκανοποιητικὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀγώνων μας γιὰ τὴν προώθηση τῆς ἐπίλυσης τοῦ συγκοινω-νιακοῦ θέματος τῆς ἐπαρχίας μας. Ἡ πρόοδος πού ἐγίνε δὲν ἦταν ἀξιόλογη. Ἰδιαιτέρως οἱ συγκοινωνιακὲς συνθήκες στὸ Ἀνατολικὸ Ζαγόρι καὶ στὰ Β.Α. καὶ Ν.Α. τμήματά του ἔ-ξακολουθοῦν νὰ εἶναι πολὺ δυσμενείς.

Δ) Πολὺ ἱκανοποιητικὸ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ τὸ ἀποτε-λεσμα ἐνέργειας τῆς ἐφημερίδας γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ ἐ-ποπικοῦ τοῦ 1940 στὸ τμήμα τῆς Πίνδου. Ὑπάρχει βάσιμη προ-οπτικὴ νὰ στηθεῖ τὸ Ἡρώο τῆς γυναίκας τῆς Πίνδου μέσα στὸ 1980.

Ε) Ἡ εὐνοϊκὴ ἐκβάση πού πῆρε πρόσφατα τὸ Ριζάριο Κληροδότημα, ἀποτελεῖ ἐπίσης σημαντικὸ ἐπίτευγμα, γιὰ τὴν

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 2η ΣΕΛ.

Τὸ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΤΗΣ Ε.Η.Μ. στὴ Βίτσα (οἰκία ΔΑΝΟΥ)

Ἀποκρῆς στὸ Πάπιγκο

(Συντροφιά μὲ μιὰ λησμονημένη ἀνά μνησι)

Πάπιγκο, 17 Φεβρουαρίου 1980
Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς, ἀπόγευμα.
Ἡ κάθε μέρα, ὁ κάθε μῆνας, ἡ κάθε ἐποχὴ στὸ Πάπιγκο, ἔχει τὶς δικές της χαρές, τὶς δικές της ὁμορφίες, μὰ καὶ τὶς δικές της ἀναμνήσεις.

Καὶ μακρυνά, στὰ ξένα, μὰ προπαντός ὅντα πάμε στὸ Πάπιγκο, γεμίζει ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ πολλὰς ἀναμνήσεις, καὶ μ' αὐτὲς ἀναπνέου με, τρεφόμαστε, ζοῦμε.

Εὐτυχῶς ποὺ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς κόψει τὴν ἐπικοινωνία αὐτὴ, γιατί ἄλλοιως, θὰ πεθαίναμε στὴ στιγμή.

Σήμερα, Ἀποκρῆς, Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς, μᾶς συντροφεῖ μὲ ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀναμνήσεις, ὅς τὴν ἔχουμε ἀποθήσει, ὅς τὴν ἔχουμε ξεχάσει, ἐκείνη θυγίρε στὴν ἐπιφάνεια.

Μὰς γυρίζει πίσω, πάνω ἀπὸ 50 χρόνια. Στὸν ἴδιον αὐτὸ ἐδῶ τόπο, τὴν ἴδια μέρα. Τότε ποὺ ὅλα τὰ σπίτια στὸ Πάπιγκο, ἦσαν γε-

μάτα κόσμο καὶ δοῦζαν σὰν τὰ μελίσσια στὰ κρηνὰ τους, τότε ποὺ ὁ κόσμος ἦταν ἀπλός, καὶ πλοῦσιος σὲ ψυχὴ.

Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς, ἀπόγευμα. Ὁ παππᾶς, ὁ ἀπλὸς ἐκεῖνος λευίτης, καλεῖ τοὺς χωριανοὺς στὸν Ἑσπερινό, χτυπώντας τὴν ἴδια καμπάνα ποῦνα καὶ σήμερα στὸ Καμπαναριό τ' Ἀϊ Βλάσ'.

Ἡ ἐκκλησιά, ἡ ἴδια αὐτὴ ἐκκλησιά τ' Ἀϊ - Βλάσ', γεμίζει ἀπὸ κόσμο. Πήγαιναν τότε ὅλοι οἱ ἄνδρες.

Παππᾶς καὶ ψάλτες, ἐφελαν ἐκεῖνα τὰ ὑπέροχα τροπάρια τῆς Ἑκκλησίας μας, τῆς δικῆς μας Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας μας, τὴν Κυριακὴ αὐτὴ τῆς Τυρινῆς, ὅπως εἶναι: «Τῆς μετανοίας ὁνοῖξόν μοι πύλας, ζωοδότα...», «Τῆς σωτηρίας εὐθύνόν μοι τριβους Θεοτόκε...» «Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἡνέωκται, οἱ δουλοῦνοι ἀθλήσαι εἰσέλθετε...» καὶ τόσα ἄλλα, τὸ ἕνα καλύτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Κι' ὅλοι μὲ κατάνυξι τὰ παρακολουθοῦσαν καὶ τὰ καταλάβαιναν, τῶνοισαν, ὅς μὴν ἤξεραν πολλὰ γράμματα.

Στὸ τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ, ὁ παππᾶς μπροστὰ στὴν Ὁραία Πύλη, πρῶτος ζητοῦσε ἀπ' ὅλους συγχώρεσι καὶ κατόπιν ὅλοι οἱ ἄνδρες, πῆγαιναν ἕνας - ἕνας, ζητοῦσε συγχώρεσι ἀπὸ τὸν παππᾶ φίλωντας του τὸ χέρι, ὁ παππᾶς τὸν φιλοῦσε καὶ ὕστερα ὅλοι μεταξὺ τῶν συχωροῦνταν. Ὑπεροχὴ στ' ἀλήθεια αὐτὴ ἡ σκηνή. Δυνατὴ, μεγάλη, ἡρωϊκή.

Νὰ πατᾶς τὸν ἐγωισμό, τὴν περηφάνεια, ν' ἀναγνωρίζεις τὰ σφάλματά σου καὶ νὰ ζητᾶς συγχώρεσι.

Δὲν προλάβαινε τὸ μῖσος μαζὶ καὶ τὸ ἄγχος νὰ φωλιάσει καὶ νὰ θεριέψει στὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνων.

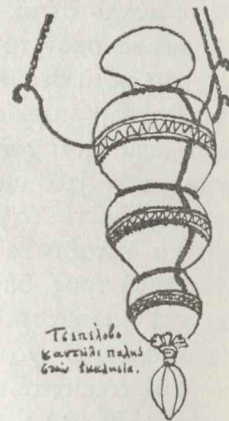
Δὲν προλάβαινε τότε νὰ «παρὰλῃ» ἡ φωτιά.

Τὴν ἔσθιναν μὲ τέτοια σὰν τὴ συγχώρεσι ὅπλα.

Ποὺ νὰ δοῦμε ἐμεῖς σήμερα τὴ δύναμι αὐτὴ νὰ ποῦμε στὸν συνάνθρωπό μας ποὺ μ' ὁποιοδήποτε τρόπο τὸν θίξαμε, «συγγνώμη», «σχωρεῖτε ἀδελφε μου» καὶ τὸ μικρὸ παιδί ἀκόμη διστάζει νὰ πῇ σήμερα «συγγνώμη».

Ἀναβιώνουμε παλὰ ἔθιμα, ὁργάνωνουμε Καρναβάλια καὶ ἕνα σωρὸς ἄλλες ἐκδηλώσεις.

Δὲ θάταν ὁμορφα, ἂν προσπαθοῦσαμε ν' ἀναβιόσουμε καὶ αὐτὴ τὴ συνήθεια; Ι. Γ. Π.

Τσιλιό, γαστήρι πάλι
ὅσο τσιλιό.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΧΡΟΝΟ

● ΣΥΝΤΕΛΕΙΑ ΔΗ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ.

θὰ βοηθήσει πολὺ στὴν ἀνάπτυξη τοῦ Ζαγορίου. Ἡ ἐφημερίδα μας αἰσθάνεται ἱκανοποίηση, γιατί βοήθησε κι αὐτὴ, ὅσο μπόρεσε, μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες Ἑπαιρωτικές καὶ Ζαγοριεῖς Ὁργανώσεις γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ πατριωτικοῦ αὐτοῦ ἀγώνα.

ΣΤ) Τὸ πολὺ καυτὸ καὶ τόσο ζωτικὸ θέμα, ποὺ ἀπασχολεῖ ἀπὸ χρόνια τὴν περιοχὴ μας, ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ ὁ καταρτισμὸς τῶν κτηματολογίων στὰ χωριά μας γιὰ τὴν ὥρα, παρὰ τοὺς ἔντονους ἀγῶνες τῆς ἐφημερίδας, ἂν καὶ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τοὺς ἀρμόδιους κρατικοὺς φορεῖς σὰν πολὺ σωστὸ καὶ δίκαιο αἷτημα, δὲν ἔγινε κατορθωτὸ νὰ μπεῖ ἀκόμα στὸ σωστὸ δρόμο τῆς ἐπίλυσής του.

Ζ) Ὁ νόμος ποὺ τελευταία ψηφίστηκε, σχετικὰ μὲ τὴν προστασία τῶν δασῶν, παρὰ τὶς ἔντονες καὶ ἔγκαιρες ἐνέργειες τῶν Ζαγορίσιων ὁργανώσεων καὶ τὴ θερμὴ συμπαράσταση τῆς ἐφημερίδας μας, δὲν εὐνοεῖ, ὅσο πρέπει, τὴν περιοχὴ μας.

Η) Τὸ ἐργοστάσιο ἐπεξεργασίας ξυλείας, ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ στὸ Ζαγόρι, ἀπὸ ὀλιγωρία τῶν Ζαγορίσιων Δασικῶν Συνεταιρισμῶν, ἔγινε στὴν Κόνιτσα.

Θ) Οἱ προσπάθειες καὶ ὑποδείξεις τῆς ἐφημερίδας μας νὰ γίνεῖ μιὰ καὶ περισσότερες ἐργοστασιακὲς μονάδες στὸν τόπο μας γιὰ ἐξεύρεση ἐργασίας ἀπὸ τὸ Ζαγόριεο ἐργατικὸ δυναμικὸ, δὲν ὠρῆκε ἀναπόκριση ἀπὸ τοὺς ἀρμόδιους φορεῖς. Ἡ ἐφημερίδα μας πιστεύει, πὼς χωρὶς αὐτὴ τὴν προϋπόθεση δὲν μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἐπ' ἀνδρῶν τοῦ Ζαγορίου μὲ νέα ἄτομα.

Ι) Τὰ μέτρα γιὰ τὴν Τουριστικὴ ἀξιοποίηση τοῦ Ζαγορίου ἀπὸ μέρους τῶν Κρατικῶν φορέων καὶ ἰδιαίτερα τὸν Ε.Ο.Τ. δημιούργησαν πολλὰς ἐλπίδες χωρὶς ὅμως, ὡς τὴ στιγμή, οἱ ἐλπίδες αὐτὲς νὰ δικαιωθοῦν. Ἀγνωστο πότε πρόκειται νὰ τελειώσουν οἱ σχετικὲς μελέτες ποὺ ἔχουν ἀρχίσει νὰ γίνονται ἀπὸ καιρό.

ΙΑ) Πρέπει νὰ χαιρετιστεῖ σὰν πολὺ ἱκανοποιητικὸ τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ ἔφεραν οἱ ἐνέργειες τόσο τῶν Ζαγορίσιων

Ὁργανώσεων, ὅσο καὶ τῆς ἐφημερίδας μας γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τῆς ἱστορικῆς Γέφυρας «Κύρ Νούτσου» ἢ «Κόκκορου».

ΙΒ) Ἡ ἱκανοποιητικὸ ἀποτέλεσμα μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς εἶχαν οἱ ἐνέργειες τῆς ἐφημερίδας μας σχετικὰ μὲ τὴν πρόοδο τῶν ἐργασιῶν στὸ Τσεπέλοβο γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ Ζαγορίσιου Γυμνασίου καὶ τοῦ οἰκοτροφείου του καθὼς καὶ μὲ τὴν ἔναρξη τῆς ἐπισκευῆς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Τσεπελόβου ποὺ κἀκε.

ΙΓ) Οἱ προσπάθειες, τέλος, γιὰ τὴν ἐπέκταση τῆς συνδεσης ὁδῶν τῶν χωριῶν τοῦ Ζαγορίου μὲ αὐτόματα τηλέφωνα δὲν ἐπέφεραν πᾶ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα.

Ἡ ἐφημερίδα μας παρουσιάζοντας τὴν παραπάνω εἰκόνα τῶν προβλημάτων καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ Ζαγορίου — ποὺ δὲν εἶναι οἱ μόνες — νομίζει, πὼς ἔχει ἀνταποκριθεῖ στὶς ὑποχρεώσεις της. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ αἰσθάνεται τὴν υποχρέωση νὰ κάνει γνωστὸ στοὺς ἀγαπητοὺς συμπατριῶτες Ζαγορίσιους καὶ τοὺς πολυπληθεῖς φίλους τοῦ Ζαγορίου, πὼς μὲ τὸν ἴδιον πατριωτισμὸ καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀγωνιστικὴ διάθεση θὰ συνεχίσει τὶς προσπάθειές της γιὰ τὴν θεραπεία τῶν προβλῶν καὶ μεγάλων προβλημάτων τῆς περιοχῆς. Δὲν θὰ παραλείψει καθόλου νὰ φροντίζει γιὰ τὴν ἀδελφωσύνη καὶ τὴν πατριωτικὴ ἀγάπη τῶν Ζαγορίσιων μεταξὺ τους, ὅπου καὶ ἂν βρίσκονται. Κύριο καὶ πρωταρχικὸ της μέλημα καὶ γιὰ τὸ μέλλον θεωρεῖ τὴν προβολὴ τοῦ τόπου. Ἀκόμα δὲν θὰ διστάσει νὰ ἀγωνιστεῖ θαρραλέα γιὰ τὸν καυτηριάζει παραλείψεις ἢ ἀστοχες ἐνέργειες σὲ θάρρος τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς ἀπὸ ὅποια πλευρὰ κι ἂν προέρχονται.

Μακρὰ, ὅπως πάντα, ἀπὸ κομματικὲς δεσμεύσεις, μὲ γνῶμονα πάντοτε τὸ συμφέρον τοῦ Ζαγορίου καὶ μόνον, ἡ ἐφημερίδα μας θὰ συνεχίσει τοὺς ἀγῶνες της. Ὑπογραμμίζει ὅμως τὴν ἀνάγκη πὼς γιὰ νὰ φέρεῖ καλὰ ἀποτελέσματα ὁποιαδήποτε προσπάθεια, χρειάζεται ἀπαραίτητα ἡ βοήθεια καὶ συμπαράσταση ὁδῶν τῶν Ζαγορίσιων, σὰν ἀτόμων καὶ σὰν Κοινωνικῶν ὁμάδων (Κοινοτήτων, Συλλόγων, Ἀδελφότητων, Συνεταιρισμῶν, Ἐνώσεων κλπ). Ἐλπίζουμε πὼς τὴ βοήθεια αὐτὴ θὰ ἐξακολουθήσουμε νὰ τὴν ἔχουμε, ὅπως ὡς τώρα γινόταν.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ**ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ**

Γιὰ νὰ τὰ θυμούνται οἱ παλιότεροι καὶ νὰ νοσταλγοῦν!! καὶ νὰ τὰ μάθουν οἱ νεώτεροι νὰ τὰ χορεύουν καὶ νὰ τὰ τραγουδοῦν.

Ο ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Γιὰ κάποτε χορὸς χορὸς κι' ὅλοι μὲ τὴν ἀράδα
κι' ἀφουγκραστεῖτε νὰ σᾶς πῶ καὶ νὰ σᾶς μολογήσω
Χριστόδουλος ἀγάπησε μιὰ κόρη ὀδραιοῦλα
ποῦχε τὰ μάτια γαλανὰ καὶ τὰ μαλλιά της μαῦρα
κι' εἶχε τὰ στήθια σὰν μικρὰ ἀφράτα περστέρια
— Χριστόδουλε κι' ἂν μ' ἀγαπᾶς κι' ἂν θέλεις νὰ μὲ πάρεις
Γιὰ νῆνα κι' ἔλα μιὰ θραδιά ἔλα μιὰ Πέφτη θάρδυ.
Χριστόδουλος παρᾶκουσε κι' πάει Σαββάτο θάρδυ
Ποῦχαν οἱ ὀδραῖοι τὴ Γιορτὴ ποῦχαν τὸ Συναγώδι.
Καὶ οἱ ὀδραῖοι τὸν ἔπιασαν καὶ πᾶν νὰ τὸν κρεμάσουν
Δέκα τὸν πῆραν ἀπὸ μπρῶς σαράντα ἀπὸ πίσω
κι' αὐτὸς στὴ μέση πᾶινε σὰ μῆλο μαραμένο.
Κι' ἡ ὀδραιοῦλα τόκρινε ἀπὸ τὸ παραθύρι
Χριστόδουλε μὴν σκιάζεσαι καὶ μὴν τοὺς λογαριάζεις
Ἔχω τὰ γρόσια στὴν πουδιά καὶ τὰ φλουριά στὰ χέρια
κι' ἂν δὲ φτάκουσε αὐτὰ πουλὸ τὸ μπεζεστένι.

ΤΟ ΔΙΩΞΙΜΟ (τῆς ψάθας)

Μιὰ Παρασκευὴ κι' ἕνα Σαββάτο θάρδυ
μᾶνα μ' ἔδιωχνε ἀπὸ τὰ πατρικά μου
κι' ὁ πατέρας μου κι' αὐτὸς μού λέει νὰ φύγω
φεύγω κλαίοντας φεύγω παραπονιάρης
πέρνω ἐνὰ στρατὶ στρατὶ κι' μονοπάτι
βρίσκω ἐνὰ δένδρι ψηλὸ σὰν κυπαρίσσι
στένω τὸ ρωτῶ καὶ τὸ θαρραλέα λέω
— Πέσμου θρὲ δένδρι τὸ ποῦ νὰ μείνω ἀπόψε;
— Νὰ οἱ ρίξεις μου νὰ δέσεις τ' ἀλογό σου.
Νὰ κι' οἱ κλώνοι μου κρέμασε τ' ἀρματάτά σου
Νὰ κι' ὁ ἴσκιος μου πέσε θαρὰ κοιμήσου,
κι' ὅταν θὰ σηκωθεῖς πάλι νὰ μὲ ρωτήσεις.
— Πέσ' μου θρὲ δένδρι τὸ ποῦ θὰ μείνω τώρα;
— Σῦρε σπίτι σου σῦρε στὰ γονικά σου
ὅλοι σὲ ζητοῦν τὸ μετάνοισαν
ἢ δόλια ἢ μᾶνα Σου κι' ὁ πατέρας Σου.

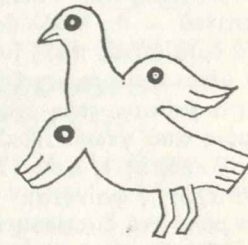
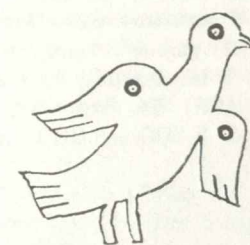
ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ (χορὸς θαρὺς)

Γιὰ τί εἶσαι πικραμένη Ἀλεξάντρα;
ἄχ γιατί σοι κλιάμενη;
Μὴν εἶς' ἀπ' τὸν ἀέρα Ἀλεξάντρα;
Ἄχ μὴν εἶς' ἀπ' τὸν κίρ;
Δέν εἶμ' ἀπ' τὸν ἀέρα Λιδέντημ
Ἄχ δέν εἶμ' ἀπ' τὸν κίρ
Μόν εἶμαι ἀπ' τὴν σένα λεβέντημ
Ἄχ δέν ἦρθες νὰ σὲ ἰδῶ
Τί θέλεις νὰ σοῦ στείλω Ἀλεξάντρα;
Ἄχ ἀπὸ τὰ Φέρι — ἄχ τὰ Φέρι σου;
Θέλω γιὰτί κι' χτένι χαλκισιὰ μου
ἄντε καὶ χρυσὸ σταυρό!
Ζαλίζουμαι Ζαλίζουμαι, ὅταν σὲ συλογίζουμαι
Καλιόχω γὼ δὺς μαχαίριές
Παρὰ τὰ λόγια πού μου λές.

TOY κ. Κ. ΒΑΡΩΛΑ

ΔΙΣΤΙΧΑ

Αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια ποὺ ὑμὲς κυττάζουμε
χαμηλωσέ τα λίγο γιατί μὲ σφάζουνε
τῆς θάλασσας τὰ ψάρια σὰν τηγανίζονται
τὰ τρῶν' οἱ μερακλήδες καὶ σεβταλίζονται
Σένα τὰ λέω τοῦτα κι' ἂν θέλεις ἀκουστά
Πᾶρε χαρτί κι' πένα καὶ κάτσε γράφτα.
Αὐτὸ τὸ μαντηλάκι ποὺ δένεις στὸ λαμπρὸ
νὰ μὴν τὸ ξαναβάλλεις γιατί θὰ ζουρλαθῶ
Αὐτὸ τὸ μαντηλάκι ποὺ δένεις στὰ μαλλιά
νὰ μὴν τὸ ξαναβάλλεις τριλαίνεις τὰ παιδιὰ
Τράβατο Γιώργου! τράβατο καὶ μὴ φοβάσαι θάνατο
Τράβατο Γιώργου! τοῦ σπαθὶ κι' μὴ φοβάσαι φυλακή.

Ἐπιμέλεια: Β. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

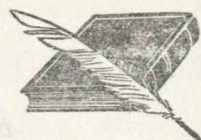
ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ (Ζαγορίσιο)

Σήμερα ἔρχετ' ὁ Χριστὸς, ὁ ἐπουράνιος Θεός.
Μέσ' στὴν πόλι Βηθανία Μάρθα κλαίει καὶ Μαρία,
Λάζαρο τὸν ἀδερφὸ τους, τὸν γλυκὸ καὶ καρδιακὸ τους
Τρεῖς μεροῦλες τὴν θρηνοῦσαν καὶ τὸν ἐμοιργολογοῦσαν.
Καὶ τὴν μέρα τὴν τετάρτη κίνητ' ὁ Χριστὸς γιὰ νάρθη.
Καὶ ἐθγήκεν ἡ Μαρία, ὅς' ἀπὸ τὴ Βηθανία,
Καὶ μπροστὰ του γονατίζει καὶ τὰ πόδια του φιλεῖ.
— «Ἄν ἦσο ἐδῶ Χριστέ μου, δὲν θὰ πέθυνας Θεέ μου
Λάζαρος ὁ ἀδελφός μου, ὁ γλυκὸς καὶ γκαρδιακός μου.
Μὰ καὶ τώρα γὼ πιστεύω καὶ καλῶτα τὸ ξαίρω
πὼς μπορεῖς, ὅταν θελήσεις καὶ νεκρὸς νὰ ἀναστήσης».
Γλήγορα τότε πήγανε καὶ τὸν τάφο δεῖξαν.
Τότε ὁ Χριστὸς ἐδάκρυσε καὶ τὸν ἄδῃ πρόσταξε.
— «Ἄδῃ, Τάρταρε καὶ χάρο, Λάζαρε θεέ νὰ σοῦ πάρω.
Δεῦρο ἔξω Λάζαρε μου, φίλε καὶ ἀγαπητέ μου».
Καὶ εὐθὺς ἀπὸ τὸν ἄδῃ ἦ τὸ ἅγιον σημάδι!
Λάζαρος ἀπολυτρώθ' κε, ἀναστήθ' κε, ἐσηκώθ' κε
ζωντανὸς σὲ θανατωμένος καὶ μὲ τὸ κερί δεμένον.
Μαθηταὶ καὶ ἀποστόλοι, ταραχτήκαν τότε ὅλοι.
— «Δόξα τῷ Θεῷ» φωνάζουν καὶ τὸ Λάζαρο ξετάζουν.
— Λάζαρε γὰρ πές μας τ' εἶδες εἰς τὸν ἄδῃ ποῦ ἐπῆγαν;
— «εἶδα φῶδες, εἶδα τρόμους, εἶδα θάνατο καὶ πόνους»
— δόστε μου λίγο νεράκι, νὰ ξεπλύνω τὸ παρμάκι
τῆς καρδιάς καὶ τῶν χιλέων καὶ μὴ μὲ ρωτᾶτε πλέον.

**ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΣ,
ΠΟΥ ΔΙΩΧΝΕΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΧΩΡΙΣ ΑΥΓΟ**

Κυρὰ μου γυφτοκόνασσα καὶ ταγαροφειριάρα
αὐτοῦ στη σαχτὴ ποὺ κάθεται στὸ γυφτοκόναξο σου
ἀπλώνεις πέντε δάχτυλα καὶ πιάνεις δέκα ψείρες
ποῦνα χοντρές σὰν τὸ κεχρί πλατιὲς σὰν τὸ κριθάρι.
Στὸ σπίτι σου κάθεται κόκορας νὰ μὴ καλήσει
μήτε ποτὲς αὐγὰ ἰδῆς κι' ἡ κότα σ' νὰ φοβήση.

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΜΑΣ

(3ον)

ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Τὰ σημερινά όρια του Ζαγορίου, πού δέν διαφέρουν ούσιαστικά από τὰ παλαιά του, καθορίζονται γενικά από τόν έθνικό δρόμο 'Ιωαννίνων — Μετσόβου στά 'Ανατολικά, τόν όρεινό όγκο του δόρους Μιτσικέλι, στά Νότια, τόν 'Εθνικό δρόμο 'Ιωαννίνων — Κονίτσης στά Δυτικά και τήν κοίτη του 'Αδού στά Βόρεια, όπως φαίνεται στο χάρτη τής Γεωγραφίας 'Αλβανίας και 'Ηπείρου Κ. Θεσπρωτικού — Α. Ψαλλίδα, σελ. 14. Τά όρια αυτά, πού 'Ιστορικά έμειναν μέχρι σήμερα σχεδόν άμετακίνητα φαίνονται πώς έχουν όρισθεί μόνο από γεωφυσικούς λόγους (βλ. χάρτη 1, σελ. 17). Λόγοι καταγωγής φαίνεται πώς έπαιξαν ρόλο στη διαίρεση του 'Ανατολικού τμήματος, τό όποιο και κατοικείται από βλάχους νεόφερτους στο χώρο του Ζαγορίου.

'Η τοπογραφική εικόνα τής περιοχής είναι ή ίδια εικόνα του όρεινου όγκου τής Πίνδου. Βουνά πανύψηλα και απόκρημνα, γυμνά στα δυτικά και πυκνοδασωμένα στα ανατολικά, μέ μικρές όμορφες κοιλάδες και άμέτρητα σέ βάθος φαράγγια ανάμεσά τους, συνθέτουν ένα μοναδικό σέ δύναμη τοπίο και ξεχωριστό σέ αισθητική ποιότητα χώρο.

'Ο χαρακτήρας τής αισθητικής συγκίνησης πού δίνει ο χώρος του Ζαγορίου δέν είναι ο χαρακτήρας του όρεινου, άλλα του ύψηλου, γιατί βγαίνει μέσα από τις πιο συγκλονιστικές συνθέσεις αντίθετων, μορφών και μεγεθών, φωτός και σκιάς, γής και ούρανού πού άφομοιώνονται από τό γκριζογάλανο χρώμα τής πέτρας και τού ραυού.

Διοικητικά τό Ζαγόρι έμεινε πάντα μία αυτόνομη περιοχή μέσα στον 'Ηπειρωτικό χώρο. Παλαιότερα, σάν «κοινό των Ζαγορισίων», είχε μία πλήρη αυτοδιοίκηση μέ τήν Δημογεροντία του, ή όποια, μέ έδρα τά Γιάννενα, άσκοϋσε «εαδικασίαν ύποληπτικήν και ίσχυράν... επί των μελών έκάστης Κοινότητος» και «πάσα σπουδαία διαφορά άναφυομένη ύποβάλλεται και διαλύεται ύπό τής Δημογεροντικής 'Αρχής».

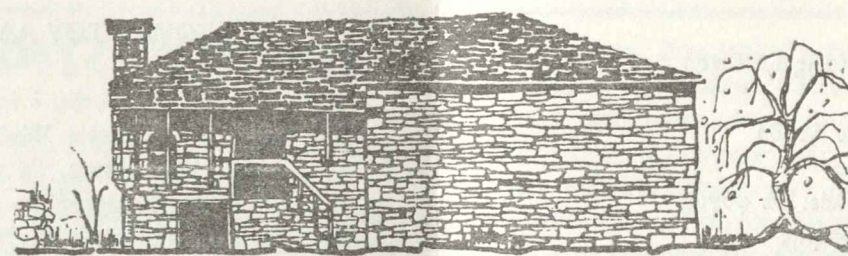
Σήμερα τό Ζαγόρι έχασε τό παλαιό του αυτόνομο διοικητικό σχήμα. 'Αποτελείται από διακεκριμένες κοινότητες πού άνήκουν στη διοίκηση τής Νομαρχίας 'Ιωαννίνων.

'Ο πληθυσμός του Ζαγορίου κατά τήν άπογραφή του 1813 φέρεται νά έχει «οίκους» 2.717 και «στέφανα» 4.473, πού αν ύπολογίσουμε κατά μέσο όρο 4 άτομα

κατά στέφανο προκύπτει πώς ο πληθυσμός του στά 1831 ήταν περίπου 17.000. Κατά έκτιμήσεις, στά 1887 τό Ζαγόρι φέρεται νά έχει πληθυσμό 24.500 κατοίκων, ενώ κατά τήν έπίσημη άπογραφή του 1971 ο πληθυσμός του ήταν 6.927 κάτοικοι (βλ. πίνακα 1., σελ. 25).

'Αν όμως ληφθεί ύπόψη ότι ο αριθμός των κατοίκων τής τελευταίας άπογραφής πρέπει νά είναι μεγαλύτερος του πραγματικού κατά 10ο)ο—20ο)ο, γιατί συνήθίζεται πολλοί μόνιμο κάτοικοι των 'Ιωαννίνων νά άπογράφονται στά χωριά τους, προκύπτει πώς ο πληθυσμός του Ζαγορίου στά 1971 δέν ήταν περισσότερος από 5.500—6.000 κατοίκους.

'Ετσι, μέ αυτόν τόν πληθυσμό σάν δεδομένο και μέ τήν ύπόθεση ότι ο μέσος έτήσιος ρυθμός μειώσεως κατά 3ο)ο έξακολούθησε και μετά τό 1971, προκύπτει ότι

ΑΠ' ΤΑ ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ ΣΠΙΤΙΑ ΣΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ

ο σημερινός πληθυσμός δέν πρέπει νά υπερβαίνει τους 4.500 κατοίκους, δηλαδή δέν πρέπει νά υπερβαίνει τό ποσοστό του 20ο)ο —25ο)ο του πληθυσμού πού είχε τόν περασμένο αιώνα.

Τέλος θά πρέπει νά σημειωθεί ότι ή μεγαλύτερη μείωση του πληθυσμού του Ζαγορίου έγινε μέσα στην περίοδο του 1940—50, όποτε έγκαταλείφθηκαν τά χωριά, άλλα αναγκαστικά και άλλα γιατί κήκαν. Μετά τό τέλος αυτής τής περιόδου οι περισσότεροι κάτοικοί τους δέ γύρισαν ποτέ πίσω.

Κατά παλαιές περιγραφές «ο κοινός... χαρακτήρας των Ζαγορισίων και Γραικών και Βλάχων είναι τό δραστήριον και φίλερι, τό φιλελεύθερον, τό πρωτετές και έπιχειρηματικόν».

'Η οικονομία τής περιοχής, κατά παράδοση, στηρίχτηκε στή δάση, τήν κτηνοτροφία και τή γεωργία. Στα ανατολικά υπάρχουν μεγάλα δάση, άφθονα νερά και εύφορη γή. Παλαιά μαρτυρία λέει ότι «'Αμπέλων και δένδρων όπωροφόρων πολλών εύφορη τό πλείστον μέρος τής χώρας ταύτης» 'Αλλη πάλι αναφέρει ότι: «Γενικός όλα τά χωριά δέν έχουν τόπον γεωργήσιμον» και αναφέρεται άλλού ότι «... μέχρι τό 1840 έκαλλίεργον τό τραχύ...

έδαφος, περιποιούντο δέ και τήν κτηνοτροφίαν». Οι τελευταίες αυτές μαρτυρίες πρέπει νά αναφέρονται κυρίως στο χώρο του κεντρικού και δυτικού Ζαγορίου.

Στό Ζαγόρι δέν αναπτύχθηκε κάποια ιδιαίτερη τέχνη, όπως π.χ. στη γειτονική Κόνιτσα μέ τους μαστόρους, στούς Χιονιάδες μέ τους άγιογράφους κλπ. «Και μόνον τήν ύφαντικήν τέχνην αν ήβησαν νά έμβάσουν εις τά χωριά τους μέ όλα τά ήθη», αναφέρει ο Κοσμάς ο Θεσπρωτός στη Γεωγραφία του, «ήμπορούσαν νά ύπερευτυχίσουν».

Φαίνεται όμως ότι για τις συνθήκες τής έποχής εκείνης τό Ζαγόρι είχε μία ίκανοποιητική οικονομία, αν δεχτούμε τό σχόλιο του Ι. Λαμπρίδη (1887) ότι «κατά τόν ΙΔ αιώνα και τά τρία του Ζαγορίου διαμερίσματα ήκμαζον».

Κυρίως από τό 17ο αιώνα άρχίζει για τό Ζαγόρι μία περίοδος

Ζαγοροχώρια

Τού κ. Βασίλη Χαρίση
'Αρχιτέκτονα, Γενικού Διευθυντή 'Υπουργείου Οικισμού

ταίς πόλεσιν κατοικούντων». Λέγεται ακόμη πώς ο 'Αλή—Πασάς «... συνήνεσε νά φιλοξενηθεί εις τόν του 'Ιωάννου Ρέσσου οίκον όν είδε μεγαλοπρεπή και έρδηνεν...».

Μέσα από τήν ίδια τέλος οικονομική εύχέρεια, άλλα και μία μακρύτερη παράδοση, αναπτύχθηκε στο Ζαγόρι μία θαυμαστή παιδεία και ή τάση για σπουδές στά τότε Πανεπιστήμια. Τό χρονικό τής 'Ιεράς Μονής Βοσάς, γραμμένο στό 18ο αιώνα λέει: «Πάντες οι Βοινίκηδες έγίνωσκον και έγγραφον». 'Ετσι στά 1887 μ.χ. σπουδάζουν στά σχολεία τό 10ο)ο των 25.000 κατοίκων, δηλ. όλα τά παιδιά από 6—12 χρόνων και τό ποσοστό των αναλφάβητων ήταν μόνο 4ο)ο, ενώ παρόληλα δέν ύπήρχε «'Ελληνική Κοινότης εις τήν Εύρωπαϊκήν και 'Ασιατικήν Τουρκίαν δι' 'Ελληνικό σχολείον προικισθείσα, εις ήν νά μήν έδίδασκε Ζαγορίσιος» (Μέβδος 'Ανθράκίτης, Νέφυτος Δούκας κ.ά.) 'Ισως ή πιο χαρακτηριστική μαρτυρία νά είναι εκείνη του μετανάστη Ζαγορισίου πού γράφει στη γυναίκα του στά 1820 πώς τό μεγαλύτερό τους παιδί πρέπει νά άσκηθεί καλά στα άνώτερα μαθηματικά και στα Γαλλικά, για νά σπουδάσει μετά στην Εύρώπη.

Γίνεται, λοιπόν, φανερό πώς ή οικονομία πού γέννησε τό μεγαλείο του Ζαγορίου στηρίχτηκε σέ εύκαιρίες έξω από τόν τόπο του, και πέρα από τις δυνατότητες του. Και νά ή μαρτυρία τού Ν. Τσιγαρά πού μιλάει για τά χρήματα των μεταναστών: «Τά πλούτ'ι αυτών δέν μεταχειρίζοντο διά τροφάς και χηλίδας, άλλα ύπέρ τής Πατρίδος, εν ή έκτινον μεγαλοπρεπείς ναούς, κωδωνοστάσια, σχολεία, διεύθυναν τούς εν αυτή διδασκάλους, έπρωστάτευον νέους άπόρους ούς έσπουδάζον και συνέτρεχον τούς συγγράμματα πλουσιοπαρόχων».

Μέσα από μία τέτοια οικονομική και πνευματική άνθηση του Ζαγορίου στούς δυό—τρείς προηγούμενους αιώνες, ήταν φυσικό ο χαρακτήρας και ή κοινωνική δομή του πληθυσμού του ν' αλλάξει. 'Ο πληθυσμός από γεωργικό έγινε πληθυσμός με άστική αντίληψη, διάφορος άπ' όλους τούς άλλους των γύρω περιοχών. Και είναι άποκαλυπτική ή παλαιότερη πληροφορία πού αναφέρει, πώς στό 19ο αιώνα ή περιοχή αυτή εκ κοσμοπολιτών συγκειμένη διαφέρει κατά μέγα βαθμό των άλλων γειτονικών περιοχών τής δικαιοδοσίας των 'Ιωαννίνων».

(συνεχίζεται)

Χρονογράφημα

ΖΑΓΟΡΙΣΙΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ... ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Μέσα στη μεγάλη αίθουσα του Ξενοδοχείου, στο Σκαμνέλι, πολλοί άνθρωποι μαζεμένοι. "Όλοι έρουόσα με μία άπόφασή μου νά γεμίσω τό χωριό με όσες πλάκες, πέτρες και ξύλα χρειάζονται νά γίνουν — και νά γίνουναι συνέχεια στο μέλλον — τά σπítia. Και νά φέρω και μαστόρους καλούς κι άξιους.

— Μά βέβαια, είπα, πιστεύω πως κάποιο τρόπο προσπαθών νά βρουν για νά σάς βοηθήσουν καλλίτερα κι άποτελεσματικότερα. Δέν πρόφτασα όμως νά τελειώσω τη φράση μου κι ο φίλος μου συνέχισε με δυνατότερη φωνή!

— Μά τόσο δύσκολο είναι ν' άνοίξει τό κράτος νταμάρια σε δυο νίτες δέν ύπάρχουν; Και λέγοντας με κύτταζε κατάματα σά νά μουν έγώ τό συνέδριο. Και σά νά μπορούσα με μία άπόφασή μου νά γεμίσω τό χωριό με όσες πλάκες, πέτρες και ξύλα χρειάζονται νά γίνουν — και νά γίνουναι συνέχεια στο μέλλον — τά σπítia. Και νά φέρω και μαστόρους καλούς κι άξιους.

— Μά βέβαια, είπα, πιστεύω πως κάποιο τρόπο προσπαθών νά βρουν για νά σάς βοηθήσουν καλλίτερα κι άποτελεσματικότερα. Δέν πρόφτασα όμως νά τελειώσω τη φράση μου κι ο φίλος μου συνέχισε με δυνατότερη φωνή!

— Μά βέβαια, είπα, πιστεύω πως κάποιο τρόπο προσπαθών νά βρουν για νά σάς βοηθήσουν καλλίτερα κι άποτελεσματικότερα. Δέν πρόφτασα όμως νά τελειώσω τη φράση μου κι ο φίλος μου συνέχισε με δυνατότερη φωνή!

— Μά τόσο δύσκολο είναι ν' άνοίξει τό κράτος νταμάρια σε δυο νίτες δέν ύπάρχουν; Και λέγοντας με κύτταζε κατάματα σά νά μουν έγώ τό συνέδριο. Και σά νά μπορούσα με μία άπόφασή μου νά γεμίσω τό χωριό με όσες πλάκες, πέτρες και ξύλα χρειάζονται νά γίνουν — και νά γίνουναι συνέχεια στο μέλλον — τά σπítia. Και νά φέρω και μαστόρους καλούς κι άξιους.

Ζαγορίσια σπítia πού κινδυνεύουν νά χαθούν

τρείς τοποθεσίες του Ζαγορίου, πού ύπάρχει μαύρη πλάκα, για νά παίρνομε άπ' εκεί σέ χαμηλές τιμές, αν όχι δωρεάν, τήν πλάκα πού χρειάζομαστε νά διατηρήσωμε τά σπítia μας; Γιατί δέν άρκεί νά λέει πώς κάτι γίνεται ή πώς κάτι μπορεί νά γίνει. Καθώς τη βλέπω και σκέπτομαι τι θά είναι αυτό πού θά γίνει με πλησιάζει παλιός Ζαγορίσιος, φίλος μου πού δέν τό κούνησε ποτέ άπ' τό χωριό, και μέ ρωτάει:

— Λες νά βγει τίποτε καλό; — Σάν τό θέθες έσύ νά βγει, τόν ρωτάω κι έγώ; — Νά κάποια εύκολία, μου λέει, νά μπορούσαμε νά κρατήσωμε τά σπítia μας, πού τώρα φαίνεται πως κινδυνεύουν περισσότερο νά χαθούν. Γιατί πώς νά τά φκιάσεις έτσι πού λέν αυτοί. Και μώδεψε κατά τήν αίθουσα. Πλάκα, πέτρα, ξύλα, παραδοσιακό χτίσιμο... "Ολα αυτά καλά και άγια καιπιοίς δέν θά θέλει συνέχισε. Μπορείς όμως νά μου πείς πόσο στοιχίζουν και πώς μπορούν νά γίνουν και νά κρατηθούν τώρα πού τά ύλικά αυτά είναι πανάκριβα και τεχ

νίτες δέν ύπάρχουν; Και λέγοντας με κύτταζε κατάματα σά νά μουν έγώ τό συνέδριο. Και σά νά μπορούσα με μία άπόφασή μου νά γεμίσω τό χωριό με όσες πλάκες, πέτρες και ξύλα χρειάζονται νά γίνουν — και νά γίνουναι συνέχεια στο μέλλον — τά σπítia. Και νά φέρω και μαστόρους καλούς κι άξιους.

— Μά βέβαια, είπα, πιστεύω πως κάποιο τρόπο προσπαθών νά βρουν για νά σάς βοηθήσουν καλλίτερα κι άποτελεσματικότερα. Δέν πρόφτασα όμως νά τελειώσω τη φράση μου κι ο φίλος μου συνέχισε με δυνατότερη φωνή!

— Μά τόσο δύσκολο είναι ν' άνοίξει τό κράτος νταμάρια σε δυο νίτες δέν ύπάρχουν; Και λέγοντας με κύτταζε κατάματα σά νά μουν έγώ τό συνέδριο. Και σά νά μπορούσα με μία άπόφασή μου νά γεμίσω τό χωριό με όσες πλάκες, πέτρες και ξύλα χρειάζονται νά γίνουν — και νά γίνουναι συνέχεια στο μέλλον — τά σπítia. Και νά φέρω και μαστόρους καλούς κι άξιους.

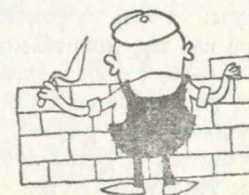
— Μά βέβαια, είπα, πιστεύω πως κάποιο τρόπο προσπαθών νά βρουν για νά σάς βοηθήσουν καλλίτερα κι άποτελεσματικότερα. Δέν πρόφτασα όμως νά τελειώσω τη φράση μου κι ο φίλος μου συνέχισε με δυνατότερη φωνή!

— Μά τόσο δύσκολο είναι ν' άνοίξει τό κράτος νταμάρια σε δυο νίτες δέν ύπάρχουν; Και λέγοντας με κύτταζε κατάματα σά νά μουν έγώ τό συνέδριο. Και σά νά μπορούσα με μία άπόφασή μου νά γεμίσω τό χωριό με όσες πλάκες, πέτρες και ξύλα χρειάζονται νά γίνουν — και νά γίνουναι συνέχεια στο μέλλον — τά σπítia. Και νά φέρω και μαστόρους καλούς κι άξιους.

— Μά βέβαια, είπα, πιστεύω πως κάποιο τρόπο προσπαθών νά βρουν για νά σάς βοηθήσουν καλλίτερα κι άποτελεσματικότερα. Δέν πρόφτασα όμως νά τελειώσω τη φράση μου κι ο φίλος μου συνέχισε με δυνατότερη φωνή!

Του Λεωνίδα Τσαούση

αρχιτεκτονικής ίσως νά γίνουναι, παραδοσιακά χτίρια όμως δέ θά ύπάρχουν στο Ζαγόρι. Και μόνο οι άπαγορεύσεις θά αιώρουναι άόρατες πάνω άπ' αυτό, κραυγάζοντας ειρωνικά: «Μή βάζετε τσίγκο Μή βάζετε Κεραμίδι...»

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΔΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Κύριε Διευθυντά, Παρακαλώ νά δημοσιεύσετε τά παρακάτω:

Κυκλοφορούν φαίνεται χάστες πού παρουσιάζουν τό δρόμο Κήπων - Φοαγκιάδων - 'Ελατοχωρίου ότι είναι ένομημένοι και μπορεί κανείς νά κυκλοφορήσει σ' αυτόν. Τό διαπίστωσα όταν περισσότερα από 20 αυτοκίνητα ήρθαν στο χωριό μας για νά περάσουν προς Μέτσοβο και αναγκάστηκαν βέβαια νά επιστρέψουν.

'Ας τό λάβουν αυτό ύπ' όψη τους οι άρμόδιοι και άς ενεργήσουν ή νά ένωθεί ο δρόμος ή νά διορθωθούν οι χάστες. Εύχαριστώ

ΑΝΔΡΙΚΟΣ ΦΑΝΙΚΑΣ

Σ.Σ. 'Εχουμε από καιρό διαπιστώσει αυτή τήν άνωμαλία και ή επίτροπή μας άπεράσισε (έναν έν τώ μεταξύ δέν φροντίσει άλλος άρμόδιος) νά εκδώσει κάρτες του Ζαγορίου με στοιχειώδεις καταπονητικές οδηγίες προς διευκόλυνση των επισκεπτών.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΣΑΟΥΤΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

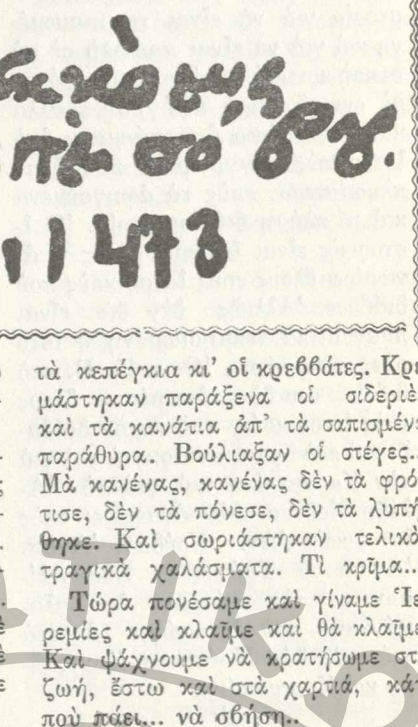
ΕΚΔΟΤΗΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΗΛΕΤΟΝΟΣ ΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΤΡΙΑΖΗΣ

'Ιωάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 και 28.088

'Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΥΒΛΙΑΣ
Τυπογραφείο: Γ. Δούβλια—Ε.
'Αποστόλου — Κ. Πασχάλη
28ης 'Οκτωβρίου 41

Ποσό έτήσιας συνδρομής προαιρετικό.

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 10η ΣΕΛ.

Ετσι στην έφημερ. «ΤΟ ΒΗ
ΜΑ» (Σάββατο 16 2 1980) σ

σημειώματα

ΙΑΤΡΕΙΑ
ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Καλὰ πὺν μᾶς μένουν τὰ ὀνόματα: Ἰατρεῖον Γρεβενητίου, Τσεπελόδου κ.λ. Τώρα ἂν δὲν ὑπάρχει καὶ γιατρός στὸ Ἰατρεῖο αὐτὸ δὲν ἔχει καὶ μεγάλη σημασία. Ἔτσι φέτος μὲ τὴ γρίπη καὶ μὲ τὴ βαρυχειμωνιά, πὺν τὸ 500ο τοῦ πληθυσμοῦ ἦταν κρεβατωμένο, εἴχαμε ἀρκετὲς δικαιολογίες ἀπ' τοὺς ἀρμόδιους γιὰ τὴν ἔλλειψη τῶν γιατρῶν. Τὶ χρειάζονται οἱ ἴδιοι οἱ γιατροί!

ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΟΥ Ο.Τ.Ε.

Μὲ τὴν παραμικρὴ κακοκαιρία τὰ τηλέφωνα στὰ περισσότερα χωριά τοῦ Ζαγορίου δὲ λειτουργοῦν. Φαίνεται πὺς ὅσο αὐξάνονται γιὰ ἄλλα μέρη τῆς πατρίδας μας οἱ ἀπαραίτητες προϋποθέσεις λειτουργίας τους, τόσο λιγοστεύουν γι' αὐτὴ τὴν ὁμορφὴ περιοχὴ μὲ τὴν ἀναγνωρισμένη προσφορὰ στὸ ἔθνος μας. Σὲ τέτοιο βαθμὸ πὺν δὲν μπορούμε παρὰ νὰ ρωτήσουμε τὸν Ο.Τ.Ε.: Τίνος εἶναι οἱ εὐθύνες γιὰ τὴν ἄθλια κατάστασι πὺν παρουσιάζει τὸ τηλεπικοινωνιακὸ δίκτυο τοῦ Ζαγορίου;

ΣΤΟ ΕΔΩΛΙΟ

Μὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 6.198)8 - 3 - 80 κλητήριον θέσπισμα τοῦ πρώτου τριμελοῦς πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν καλοῦνται νὰ δικασθοῦν τὴν 26ην Ἀπριλίου ὁ δ)ντὴς μας Κίμων Κυριαζῆς καὶ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Συντακτικῆς μας ἐπιτροπῆς Στάθης Λαμπριδῆς, ὕστερα ἀπὸ μὴνυση τοῦ κ. Ἀθαν. Σουρᾶ.

Ἡ ὑπόθεσι, εἶναι πολὺ, γνωστὴ στοὺς ἀναγνώστες μας καὶ σ' ὅλους τοὺς Ζαγορίσιους: Ὁ κ. Σουρᾶς θεώρησε τὸν ἑαυτὸ του θυγόμενο διότι στὸ Ζαγόρι μας (φύλ. 18) δημοσιεύτηκαν τὰ παρακάτω:

«Νομικὸς ὁ κ. Σουρᾶς σπουδάζων μάλιστα καὶ στὴ Γερμανία πὺς ὑπέπεσε στὸ λάθος νὰ εἰσγγεῖται στὸ Συμβούλιο τῆς Σχολῆς ὁ σύζυγος τῆς κόρης του μηχανικὸς κ. Α. Θεὸς νὰ ἀναλαμβάνει μελέτες, ἐπισκευὲς καὶ ἔργα στὸ Ριζ. Ἰδρυμα. Στὴ μακρὰ ἱστορία τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης ὑπάρχει τέτοιο προηγούμενο. Ἀγνοεῖ ὁ νομικὸς κ. Σουρᾶς τὸ ἄρθρο 86 τοῦ νόμου 2039)1939 γιὰ τὰ ἐθνικὰ Κληροδοτήματα; Συμβιβάζεται ἢ συνυπαρξὴ τοῦ πεθεροῦ Συμβούλου καὶ τοῦ γαμπροῦ μηχανικοῦ στὸ Ἰδρυμα; Δὲν παίρνει τὴν μορφή σκανδάλου; Δὲν ἐπιβάλλεται ἢ ὁ ἕνας νὰ παραιτηθῇ ἢ ὁ ἄλλος νὰ σταματήσει τίς δοσοληψίες μὲ τὸ Ἰδρυμα;»

Ἡ ἐφημερίδα μας θεωρεῖ τμηματικὸ πὺν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ὕστερα ἀπ' τὴ δικαιοσύνη τοῦ ἀγῶνα τους γιὰ τὴ διάθεσι 300ο) ἀπ' τὰ ἔσοδα τοῦ Ριζαρίου Κληροδοτήματος ὑπὲρ τοῦ Ζαγορίου κἀθονται στὸ ἐδώλιο τοῦ κατηγορουμένου. Καὶ παρακαλεῖ τοὺς συμπατριῶτες νομικοὺς ὡς καὶ ὅσους Ζαγορίσιους μποροῦν νὰ τοὺς συμπαρασταθοῦν κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς δίκης.

Τὸ πανηγύρι
τῆς Εὐαγγελίστριας
στὸν Ἅγιο Μηνᾶ

Κάτω ἀπὸ ἕνα καταγάλανο οὐρανὸ καὶ ἕνα λαμπρὸ Μαρτιάτικο ἥλιο, γιορτάστηκε στὸν Ἅγιο Μηνᾶ τὸ πανηγύρι τῆς Εὐαγγελίστριας. Τὸ χωριὸ μας μὲ τίς ἀνθισμένες ἀμυγδαλιές του καὶ τὰ πολυχρώμα ἀγριολούλουδα λὲς καὶ εἶχε φορέσει τὰ καλά του γιὰ νὰ γιορτάσει κι αὐτὸ μαζί μας.

Μόλις ὁ ἥλιος πρόβαλε, σειρὲς προσκυνητῶν ξεκίνησαν γιὰ τὸ γραφικὸ ἐξωκλήσι τῆς Εὐαγγελίστριας πὺν χτίστηκε πρὶν ἀπὸ 450 περίπου χρόνια, σὲ βυζαντινὸ ρυθμὸ, Β.Α. τοῦ Κάστρου καὶ σὲ ἀπόστασι 3 περίπου χιλιόμετρα ἀπ' τὸ χωριὸ. Εἶναι ἕνα Βυζαντινὸ μνημεῖο πὺν διαλαλεῖ τὴ δόξα τῶν προγόνων μας μὲ τίς ὥραιες τοιχογραφίες του καὶ τὸ ἀρχιτεκτονικὸ του σχέδιο. Ὁ χρόνος δυστυχῶς ἔχει φθείρει σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ἐκκλησάκι.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τὴν Εὐαγγελίστρια εἶναι ὑπέροχη καὶ ξετηλίγεται σὰν ζωγραφικὸς πίνακας μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ θεατῆ. Ἡ καταπράσινη κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Βοϊδομάτης ἀπλώνεται στὰ πόδια μας, καὶ ποτίζεται ἀπὸ τὰ γάργαρα νερά του. Πιὸ πέρα τὰ νερά του σμίγουν μὲ τὰ νερά τοῦ Ἀῶν καὶ ἀνταμωμὲνα προχωροῦν στὸ Βορειοηπειρωτικὸ ἔδαφος. Στὸ βάθος διακρίνονται χωριά σκαρφαλωμένα σὲ πλαγιὲς βουνῶν, βουνὰ χαμηλὰ καὶ ψηλὰ καθὼς καὶ τῆς Βορείου Ἠπείρου ἐντύπωσι προκαλεῖ τὸ φαράγι πὺν στὸ βάθος του κυλοῦν τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ.

Μετὰ τὴ θεὰ λειτουργία καὶ τὴ δοξολογία ἔγινε ἡ ἐπιστροφὴ μὲ τὰ πόδια στὸ χωριὸ καὶ στὴ συνέχεια, οἱ ἐπισκεψῆς σ' ὅσους γιόρταζαν.

Στὶς 5 τὸ ἀπόγευμα οἱ ξενιτεμένοι τοῦ χωριοῦ ἀνοιξάν τὸ χορὸ στὴν ἀσφαλτοστρωμένη πλατεία μὲ τὴ συνοδεία τῶν Ζαγορίσιων δργάνων τοῦ κλαρινίστα Σαρέα καὶ τῆς παρέας του.

Τὸ γλέντι συνεχίστηκε μὲ ἀμείωτο κέφι μέχρι τίς πρωινὲς ὥρες. Τὸ κεντρικὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ ἐξυπηρετοῦσε κατὰ τὸν καλύτερὸ τρόπο τοὺς ἐπισκέπτες. Χόρευαν, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ντόπιους, νέοι καὶ νέες ἀπὸ τὴν Ἀρίστη, Γεροπλάτανο, Μεσοβοῦνι, Κλειδωνιά, Κάτω Ραβένια, Κόνιτσα καὶ Γιάννινα. Ἀξέχαστο θὰ μᾶς μείνει τὸ μικρὸ ἀλλὰ τόσο ὁμορφὸ πανηγύρι τῆς Εὐαγγελίστριας στὸ χωριὸ μας.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ
ΣΤΗΛΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΔΡΑΧΜΑΙ 1.600

Βαλάνος Λεωνίδας

ΔΡΑΧΜΑΙ 1000

Ἀθέρωφ - Τσιτσᾶς Εὐάγ.
Βαντζιά Σοφία
Βίκας Κώστας
Βλάχου Φεβρωνία
Βούδδας Θεόδωρος
Γαλανόπουλος Θ. Στέφανος
Δόνος Γεώργιος
Ζηρόπουλος Ἀλέξανδρος
Καρατζᾶς Μιχαήλ
Καρπούζης Μενέλαος
Κουσουρῆς Ἰωάννης
Λιούμας Ἀθανάσιος
Μίσσιος Χρήστος
Παπαϊωάννου Εὐάγγελος
Παπανικολάου Παναγιώτης
Πολυμερίδης Νικ.
Σουκοβέλος Σ. Ἀπόστολος
Στάρας Γ. Χαρίλαος

ΔΡΑΧΜΑΙ 500

Βαλαούρα Θεὰ
Βεκιάρης Ἡλίας
Βεκιάρης Ἡλίας
Γιαβρόγλου Ναυσικά
Γκρινάτσου Ἀθ. Ἐλένη
Δούκας Ἐλευθέριος
Εὐαγγελίδης Ἐλευθέριος
Ἐμμανουὴλ Εὐάγγελος
Ζαμπογιάννης Χρήστος
Θεοδώρου Ἡρακλῆς
Θεοδώρου Κων)νος
Καρφάλης Δημήτριος
Κοῖκης Μιχαήλ
Λέκκος Παναγιώτης
Λένης Κ. Ἀχιλλεὺς
Μαυρωνᾶ Ἐρη
Παπαστύλου Νίκος
Σκέντος Γ. Ἀθανάσιος
Σπύρου Ματθαῖος
Στυλίδης Γεώργιος
Στυλίδης Π. Κώστας
Τζιάκου Πέπη
Τζούρης Χ. Στέφανος
Τσουγιάννης Εὐάγγελος
Χονιάρδης Κων)νος

ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ

Φίλων τοῦ Ζαγορίου

Ὁ κ. Κων)νος Ν. Πέτσιος ἀρχαιοθῆκη ἀξίας 6.000
Ὁ Δ)ντὴς Τραπεζῆς Ἑλλάδος κ. Σάφαρης Εὐάγγελος Δρχ. 500.

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ἡ κ. Ἀνδρονίκη Φωτιάδου — Φωτιάδῃ πῆρε τὴν ἐιδικότητα τοῦ Νευρολόγου - Ψυχιάτρου.
● Θερμὰ συγχαρητήρια

Κοινωνικά

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Στὶς 22 Μαρτίου σὲ οἰκογενειακὸ περιβάλλον καὶ μὲ τὰ Ζαγορίσια ἔθιμα ἄλλαξαν τὰ δακτυλίδια τῆς ἀρραβῶνας ἢ ὁμορφὴ Ζαγορισιοπούλα Ἀριάδνη, κόρη τῆς Εὐαγγελίας καὶ τοῦ Γιάννη Τσεκούρα, Διευθυντῆ τῆς Ἰονικῆς - Λαϊκῆς Τράπεζας Ἰωαννίνων ἀπὸ τίς Φραγκᾶδες μὲ τὸ γιατρὸ Χαρῶλαμπο Χ. Παππά.

Τοὺς εὐχόμεσθε εὐτυχία καὶ καλά στέφανα.

Τὸ Ζαγόρι μας

ΓΑΜΟΙ

Τὸ Φεβρουάριο ἔγιναν στὴν Κομοτινὴ οἱ γάμοι τῆς Γλυκερίας Ελ. Λεκούδη ἀπὸ τοὺς Ἀσπραγγέλους μὲ τὸν κ. Κατσιμίζα.

Νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Πέθανε τὴν Κυριακὴ τῶν Βαῶν στὰ Γιάννινα ὁ Ἀθανάσιος Κ. Κυριαζῆς πατέρα τοῦ Δ)ντῆ τῆς ἐφημερίδας μας, ἀπὸ τίς Φραγκᾶδες, σὲ ἡλικία 97 χρονῶν.

Ὁ ἀποθανὼν ἦταν διακεκριμένος Ζαγορίσιος τῶν Γιαννίνων, ἱδρυτῆς τῆς ἀρωματοποιίας Ε.Β.Α. Κ., πρώτης στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Συντακτικὴ ἐπιτροπὴ καὶ οἱ συνεργάτες μας, συλλυπούμαστε τὸ γυιὸ τοῦ Κίμωνα καὶ τὴν οἰκογένειά του.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΝ

● Ἡ Οἰκογένεια Ὁμηρου Βάρδα εὐχαριστεῖ αὐτοὺς πὺν τῆς συμπαράσταθῆκαν στὸ βαρὺ πένθος τῆς

● Ἡ Οἰκογένεια Κων)νου Στάρα εὐχαριστεῖ αὐτοὺς πὺν τῆς συμπαράσταθῆκαν στὸ βαρὺ πένθος τῆς.